

TEPAV, Barosso'nun konuşmasını değerlendirdi: Avrupa Birliği Sürecinde Önemli Olan Türkiye'nin Kararlılığıdır

Avrupa Komisyonu Başkanı Jose Manuel Barosso' nun, 26 Eylül 2006 tarihinde yaptığı bir açıklamada¹ Birliğin anayasa sorununu çözmeden genişlemeye gitmesinin akıllıca olmadığını, Romanya ve Bulgaristan'ın ardından bu sürecin bir süre durdurulması gerektiğini belirtmesi kamuoyunda Hırvatistan ve Türkiye'nin üyelikleri konusunda soru işaretleri yarattı.

Derya Sevinç
Ekonomi Politikaları
Araştırma Enstitüsü

Cihan Dizdaroğlu
Ekonomi Politikaları
Araştırma Enstitüsü

Zeynep Songülen
Ekonomi Politikaları
Araştırma Enstitüsü

Komisyon Başkanı tarafından yapılan bu açıklama acaba gerçekten Türkiye ve Hırvatistan'ın üyeliğine karşı mı yapıldı, yoksa zaten Kıbrıs gibi hassas bir konuda zaman daraldıkça hassasiyeti artan ve iç siyasetinde kendi dinamikleri nedeniyle seçim atmosferine girmiş olan kamuoyunda aşırı bir tepki mi oluştu? Bunun cevabını bulabilmek için Barosso' yu bu sözleri söylemeye iten nedenlere ve Türkiye'nin AB ilişkilerinde hangi süreçle bu aşamaya gelmiş olduğuna göz atmakta fayda var.

Türkiye için üyelik müzakerelerine başlama kararının verildiği 3 Ekim 2005 sonrası müzakerelerin nasıl yürütüleceği, Kıbrıs sorunu, Türkiye'nin üyelik için gerçekleştirmesi gereken reformlar, Avrupa Parlamentosu'nun (AP) Türkiye raporu ve nihayetinde Avrupa Komisyonu'nun 8 Kasım'da yayınlayacağı ilerleme raporu gibi genişlemeye yönelik birçok konu, Birlik içinde olduğu kadar Türk kamuoyunda da tartışma konusu oldu.

Komisyon Başkanı'nın açıklamasını yaptığı günün ertesinde AP gündeminde, son bir aydır sürekli tartışılan Türkiye raporu, aynı zamanda Bulgaristan ve Romanya'nın üye olarak birliğe katılmasına verilecek onay bulunmaktaydı. AP Genel Kurulu'nda yapılan görüşmelerde Bulgaristan ve Romanya'nın üyeliklerine yeşil ışık yakılırken, hemen ertesi gün Türkiye'de insan hakları ihlalleri, Ermeni soykırımı iddiaları, azınlıklar meselesi ve sivil – asker ilişkisi gibi birçok hassas konunun yer aldığı Türkiye raporu onaylandı.

Ancak öncelikle tespit etmemiz gereken husus 3 Ekim 2005 itibarıyla AB ile Türkiye arasında tam üyeliği hedefleyen müzakerelerin başladığı ve bunun üyelik öncesindeki en önemli aşama olduğudur. Bu sürecin en erken 2014'ten önce sonuçlanmayacağı da tüm tarafların hem fikir olduğu bir konudur. Önümüzdeki 10 yıllık süre içerisinde bugün Avrupa'nın önde gelen politikacılarının önemli bir kısmının en azından fiziksel nedenlerle siyaset sahnesinde olmayacağı da bir

¹ European Commission,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/535&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> (Erişim Tarihi: 03, 10, 2006)

gerçektir. Bu kişiliklerin günlük siyasi hayatları ise devam edecektir ve reel politik onların ayakta kalma mücadelelerini yönlendiren öncelikli unsur olacaktır.

Başkanın, sözlerinin ne anlama geldiğini daha iyi anlayabilmek için öncelikle AB'nin son dönem genişleme ve derinleşme sürecine göz atmakta yarar var. Ancak, buradan yola çıkarak reel ve teknik bir takım değerlendirmeler yapabiliriz.

Birliğin genişleme ve derinleşme süreci

TABLO:1 Birliğin genişleme ve derinleşme süreci		
Önemli Tarihler	Türkiye	Merkez ve Doğu Avrupa Ülkeleri – MDAÜ, GKRY
1993 Kopenhag Zirvesi	Türkiye ile ilişkilerin geliştirilmesi ve gümrük birliğinin tamamlanması	Adaylık statüsü
1 Kasım 1993 Maastricht Antlaşması		
1997 Lüksemburg Zirvesi	Türkiye'nin adaylığa ehil olduğu vurgulandı ve stratejik önemine dikkat çekildi	Çek Cumh., Estonya, GKRY, Macaristan, Polonya ve Slovenya ile müzakerelere başlama kararı (Ekim 1998)
1997 Gündem 2000 Raporu	Türkiye ile ilişkilerin geliştirilmesi söz konusu ancak üyelik perspektifi yok	MDAÜ ve GKRY'ye tam üyelik perspektifi ve 2000–2006 mali çerçevesi
1 Mayıs 1999 Amsterdam Antlaşması		
1999 Helsinki Zirvesi	Türkiye'ye diğer ülkelerle eşit şartlarda adaylık statüsü	Bulgaristan, Romanya, Malta, Letonya, Litvanya ve Slovakya ile müzakerelere başlama kararı (15 Şubat 2000)
2002 Kopenhag Zirvesi	2004 yılı itibarıyla Kopenhag Siyasi Kriterleri yerine getirilirse Komisyon'un tavsiyesi üzerine müzakerelerin açılması	Çek Cumh., Estonya, GKRY, Macaristan, Polonya ve Slovenya ile müzakereleri kapatma kararı
2003		Katılım Anlaşması'nın imzalanması (Romanya ve

		Bulgaristan hariç)
1 Şubat 2003 Nice Antlaşması		
2004	3 Ekim 2005 tarihi itibarıyla müzakerelerin açılması	Tam üyelik(Romanya ve Bulgaristan hariç)
29 Ekim 2004 Avrupa Anayasa Antlaşması (Henüz onaylanmadı)		
2005	3 Ekim tarihinde müzakereler açıldı	Romanya ve Bulgaristan ile Katılım Anlaşmasının imzalanması
1 Ocak 2007		Romanya ve Bulgaristan için tam üyelik

Başlangıçta 6 üye ile kurulan AT, ilk genişlemesini 1973 yılında İngiltere, Danimarka ve İrlanda'nın katılımı ile gerçekleştirdi. Yeni üyelerin birliğe girmesi ile karar alma mekanizmalarında zorluklar gözlenmeye başlandı, ayrıca İngiltere'nin üyeliğinin akabinde İngiltere bütçeye en fazla para veren fakat en az destek alan ülke konumuna düştü.²

İkinci genişleme dalgası 1981 yılında Yunanistan'ın, ardından 1985 yılında İspanya ve Portekiz'in üyelikleri ile birlikte tamamlandı ve birlik bu tarihten itibaren 12 üyeli bir yapıya dönüştü. Genişlemeyle birlikte üye sayısı artan Birlik, kurumsal yapıda yaşanan sıkıntıların giderilmesi amacıyla derinleşme sürecine girdi ve 1987 yılında Avrupa Tek Senedi imzalanarak birtakım düzenlemeler yapıldı. Aynı yıl Türkiye, AT 'ye tam üyelik başvurusunda bulunmuş fakat 1989 yılında Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan görüş raporunda **Türkiye'deki gelişmelerden duyulan memnuniyet dile getirilerek, Avrupa'nın tamamı bir değişim içindeyken ve Topluluğun kendisi büyük değişimlerden geçerken, bu aşamada yeni katılım müzakerelerine girilmesinin uygun olmayacağı belirtilmişti.** Türkiye Ankara Antlaşması kapsamında gümrük birliğini gerçekleştirme yolunda ilerlerken AT ise siyasal bütünleşmenin de sağlanması amacıyla 1993 yılında Maastricht Antlaşması'nı imzaladı böylece derinleşme daha ileri boyutlara taşındı.

Üçüncü genişleme dalgası 1995 yılında Finlandiya, Avusturya ve İsveç'in katılımıyla gerçekleşti. Artık 15 üyeye sahip olan AB, Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerini (MDAÜ) ve Güney Kıbrıs'ı da birliğe almak için gereken alt yapıyı oluşturma çalışmalarına başladı. Bu doğrultuda 1997 yılında Amsterdam Antlaşması, ardından 2000 yılında Nice Antlaşması ile 15 + 12 üyeli Birliğe göre düzenlemeler yapma yoluna gitti.

AB'nin bugüne kadar almış olduğu genişleme kararları aslında siyasi birer karar olmakla beraber, teknik alt yapısı ile de sürdürülebilir bir alt yapıyı beraberinde

² Bu sorun 1983 yılında Fountanaible Zirvesi ve 1987 yılında Avrupa Tek Senedi ile çözüm bulacaktır.

şekillendirmektedir. Bu nedendir ki, AB her genişleme kararı ile birlikte bu genişlemenin getireceği kurumsal alt yapı üzerinde değişikliğe gitmiş ve genişlemenin getireceği finansman yükünü hangi zaman diliminde nasıl karşılayacağını programını yapmıştır. Son genişleme açısından öncelikle AB'nin bu ülkeler için mali perspektifi nasıl çizmiş olduğuna bakmakta yarar var.

AB, son genişleme sürecinde yer alan aday ülkelerin, üyeliğin ön gördüğü reformları gerçekleştirmek için ihtiyaç duyacakları finansman yükünü azaltmak ve ekonomilerine rekabet gücü kazandırmak amacıyla, "Gündem 2000" raporunda her bir ülkenin ihtiyacına göre mali yardım programları geliştirdi ve bütçede bu programların hayata geçirilebilmesi için gerekli finansmanı ayırdı:³

NİCE ve Aday Ülkeler için Kurumsal Yapının önemi

Son genişleme sürecinin bir diğer önemli ayağı da şu an hala yürürlükte olan Nice Antlaşması'nda çizilen kurumsal yapıdır. Nice Antlaşması ile gelen kurumsal yapıda aday ülkeler AB'nin kurumsal yapısı içinde temsil edildiler. Daha detaylı olarak bakılacak olur ise:

- Birlikteki üye devlet sayısı 27'ye ulaşınca kadar Komisyon'da her üye devletten 1 üye bulundurulacak,
- Üye sayısı 27 olduğu andan itibaren Komisyon'daki üye sayısı, üye devlet sayısından az olacak,
- 27. üye devletin Birliğe katılım anlaşmasının imzalanmasının ardından Komisyon'un kaç üyeden oluşacağı ve rotasyon sistemi gibi konular Konsey tarafından oybirliği ile karara bağlanacak,
- 1 Ocak 2005'ten itibaren nitelikli çoğunlukla karar alma yöntemi değişti. Buna göre Konsey'de üye ve aday ülkeler için yeni oy katsayıları belirlendi;

---

³ Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu internet sitesi

TABLO:2 Üye Ülkelerin Konseyde Temsili	
ÜLKELER	OY KATSAYILARI
Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya	29
İspanya, Polonya	27
Romanya	14
Hollanda	13
Belçika, Çek Cumh., Macaristan, Portekiz, Yunanistan	12
Avusturya, Bulgaristan, İsveç	10
Danimarka, Finlandiya, İrlanda, Litvanya, Slovakya	7
Estonya, Kıbrıs, Letonya, Lüksemburg, Slovenya	4
Malta	3
TOPLAM	345

- Bugün toplam 321 oy var. Karar alabilmek için bunların 232'si olumlu olmalı. Romanya ve Bulgaristan katılınca toplam 345 olacak ve 258 olumlu oy gerekecek.
- Parlamento için belirlenen ülke kontenjanlarına göre her üye ülkede ayrı uygulanan doğrudan seçimlerle beş yıllığına parlamenterler seçilir.
- Parlamentoda her ülkenin farklı kontenjanları vardır. Buna göre ülkelerin parlamentodaki sandalye sayısı tabloda verilmiştir.

TABLO:3 Üye Ülkelerin Avrupa Parlamentosunda Temsili	
ÜLKELER	MİLLETVEKİLİ SAYISI
Almanya	99
Fransa, İngiltere, İtalya	72
İspanya, Polonya	50
Romanya	33
Hollanda	25
Belçika, Portekiz, Yunanistan	22
Çek Cumh., Macaristan	20
İsveç	18
Avusturya, Bulgaristan	17
Danimarka, Finlandiya, Slovakya	13
İrlanda, Litvanya	12
Letonya	8
Slovenya	7
Estonya, Kıbrıs, Lüksemburg	6
Malta	5
TOPLAM	732

Yukarıda anlatılan süreçten ve her iki tablodan anlaşılacağı gibi AB son genişlemenin ihtiyaç duyduğu alt yapıyı Ocak 2005 itibarıyla hayata geçirmiştir. Ancak, tarihsel süreçten anlaşılacağı gibi her genişleme dalgasının ardından AB'nin bir derinleşme sürecini başlattığı izlenebilir. Derinleşmeye temelde iki nedenle ihtiyaç duyulmaktadır:⁴

1. Kurumsal yapıda duyulan reform ihtiyacı dolayısıyla;
  - a. Üye sayısının artışına bağlı olarak
  - b. Yetki alanlarının artışına bağlı olarak
2. Avrupa bütünleşmesinin dinamik yapısı itibarıyla

Son genişleme dalgasını da 1 Mayıs 2004 tarihinde tamamlayarak 25 üyeli bir yapıya dönüşen AB'de yeni derinleşme sürecinin bir ihtiyacı olarak anayasa konusu gündeme gelmiştir. Bunun sonucu olarak daha geniş ve daha derin bir dönüşüm yaşanması için 29 Ekim 2004 tarihinde Avrupa Anayasa Antlaşması imzalanmıştır.

Anayasa Antlaşmasının 2004 yılında imzalandıktan sonra yürürlüğe girmesi için her üye ülkenin meclislerinde onaylanması, Fransa ve Hollanda başta olmak üzere kimi ülkelerde de referanduma sunulması gerekiyordu.

Öncelikle Fransa, ardından Hollanda'da arka arkaya yaşanan olumsuz referandum süreçleri Anayasa Antlaşması'nın onaylama sürecinin askıya alınmasına neden oldu.

Önümüzdeki döneme ilişkin değerlendirmeler açısından henüz onaylanmamış olan Anayasa Antlaşması'nın getireceği değişikliklere bakarsak;

Komisyon;

- 2014 yılına kadar Nice Antlaşması'nda öngörülen her ülkeden bir komiser olacak,
- 2014'ten itibaren komisyondaki üye sayısı başkan ve başkan yardımcısı dahil olmak üzere toplam üye sayısının üçte ikisi kadar olacak.

Konsej;

- 2,5 yıl süreyle görev yapacak ve iki kez seçilme hakkı olan bir başkan seçilecek,
- Bir dışişleri bakanı atanacak ve bu kişi aynı zamanda Komisyon Başkanı'nın yardımcısı olacak.
- 1 Kasım 2009 tarihinden itibaren her üye devletin nüfusa orantılı oy katsayısı sistemi kalkacak ve nitelikli çoğunluğun sağlanması için iki kriter esas alınacak. Buna göre en az üye devletlerin %55'i ve en az 15 tanesinin ve AB nüfusunun %65'inin sağlanması yeterli olacaktır. Ayrıca karar

---

⁴ Çağrı Erhan, ATAUM Ders Notu

alınmasını engellemek için asgari 4 devletin bir araya gelmeleri koşulu getirilmiştir.

Parlamento;

- 2009 seçimlerinden itibaren geçerli olmak üzere parlamentodaki milletvekili sayısı 750 ile sınırlandırılacak,
- Üye devlet başına düşen milletvekili sayısı minimum 6, maksimum 96 olacak.

Aday Ülke olarak Türkiye için ne söylenebilir?

Birliğin derinleşme süreciyle aynı ana denk gelen Türkiye'ye müzakere tarihi verilmesi ve Türkiye ile müzakerelerin başlanması kararının alınması Türkiye açısından kanımızca tartışmaları başlatan önemli bir neden olmuştur. Ancak, Birliğin kendi iç dinamikleri açısından⁵ çıkmaza girdiği düşüncelerini bertaraf etmek amacıyla genişlemenin düzgün bir şekilde ilerlemesini sağlamak isteyen üyeler, 1999 Helsinki Zirvesi'nin bir gereği olarak Türkiye'ye müzakerelere başlama tarihi verdiler, ardından 3 Ekim 2005 tarihinde müzakereler başladı.

Türkiye gibi büyük bir ülkenin beraberinde getireceği sorunları aşmak kurumsal yapıda bir takım düzenlemeler yapılmasını gerektiriyordu. Nitekim Türkiye Nice Antlaşması kapsamına alınabilmiş olsaydı, üyeliğin gerçekleşmesi ile Türkiye gerek Parlamento'da en fazla sandalye sayısına sahip gerekse de Konsey'de en büyük ağırlıklı oy oranına sahip ülke konumuna gelecekti.⁶ Bu ve benzeri sorunlar dolayısıyla Türkiye'nin üyeliğinin, üye ülkeler tarafından her zaman farklı değerlendirildi.

Tablo1'den izlenebileceği gibi; Lüksemburg Zirvesi'nde MDAÜ ve Güney Kıbrıs'ın yer aldığı 12 ülkenin iki dalga halinde müzakerelere başlaması kararı alınmış fakat Türkiye bu ülkelerle birlikte değerlendirilmemiştir. Türkiye sadece üyeliğe ehil ülke olarak ayrı ele alınmıştı. Türkiye'ye müzakere tarihi verilen 17 Aralık 2004 tarihli Brüksel Zirvesi Sonuç Bildirgesi'ne bakıldığında 23. maddede, müzakere çerçevesinin her ülkenin kendi özellikleri göz önünde bulundurularak çizileceği belirtilirken, Hırvatistan'ın, Romanya ve Bulgaristan'ın içinde yer aldığı diğer ülkelerle birlikte değerlendirileceği belirtiliyordu. Ayrıca yine aynı maddede üyeliği

---

⁵ Anayasa konusunda yaşanan olumsuz referandum süreci, bütçe krizi, işsizlik ve sosyal güvenlik sisteminde yaşanan aksaklıkların bir araya gelmesi AB'nin işlemediği yönünde kafalarda soru işaretleri oluşturmaya başlamıştır. Birlik özellikle Avrupa ekonomisinde yaşanan işsizlik ve sosyal güvenlik gibi sorunların aşılması için Lizbon stratejisi adıyla bilgiye dayalı, rekabet edebilir, gelişmiş bir işgücüne ve sürdürülebilir kalkınmaya dayanan bir ekonomiye sahip olma, sosyal güvenlik ve eğitim sistemlerini modernleştirme gibi birtakım hedefler ortaya koymuştur.

⁶ Sevinç, Derya. (2003). *"Genişleme Sürecinde Türkiye'nin AB'deki Geleceği"*, Görüş Dergisi, sayı.55, s.39

büyük maddi sorunlara yol açacak olan adaylarla müzakerelerin ancak 2014 sonrası dönem için Mali çerçevenin kurulmasından sonra bitirileceği ifade ediliyordu.

3 Ekim 2005 tarihinde imzalanan Müzakere Çerçeve Belgesi'nde de tekrarlanan bu ifadeler hem Türkiye'nin yakın tarihte birliğe üye olamayacağını hem de Türkiye'nin diğer ülkelerden ne kadar farklı bir şekilde değerlendirildiğini açıkça göstermektedir.

Avrupa Birliği'nin anayasa krizi dışında başa çıkması gereken diğer bir sorunu da AB bütçesinin kabul edilip, onaylanmasıydı. Bu kriz⁷ 2005'in Aralık ayında 2007–2013 bütçesi kabul edilerek aşıldı. Daha büyük bir krize dönüşmeden onaylanan bütçede 25 AB üyesi ülke ile 2007 yılında üye olması beklenen Romanya ve Bulgaristan yer alırken Türkiye ve Hırvatistan bu bütçeye dahil edilmedi. Bu durum da sürpriz değildi, çünkü gerek 17 Aralık zirvesi sonrası yayınlanan bildiriye gerekse de müzakere çerçeve belgesinde bu hususa değinilmişti.⁸

Yukarıda anlatılmaya çalışılan çerçeveden yola çıkarak Birliğin, her genişleme sonrası yaşadığı derinleşme sürecini, 2004 yılında 10 yeni üyenin birliğe katılmasının ardından henüz tam anlamıyla gerçekleştiremediğini görmekteyiz. Her ne kadar Nice Antlaşması'nda Bulgaristan ve Romanya da dahil olmak üzere tüm yeni üyelere yönelik bir yapı belirlense de (27 üyeli) bu düzenlemelerde hem Hırvatistan'a hem de Türkiye'ye yönelik herhangi bir adım atılmamıştır. Dolayısıyla bu iki ülkenin birliğe dahil edilebilmesi ve birliğin bu ülkeleri hazmedebilmesi için öncelikle gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Türkiye'nin üyeliği de düşünülerek hazırlanan AB Anayasası henüz üye ülke parlamentolarında onaylanıp yürürlüğe girmemiştir.

Sonuç Olarak

Barosso'nun sözlerini, henüz tamamlanamamış olan derinleşmenin sağlanması için sarf ettiğini düşünmek yanıltıcı olmayacaktır. Türkiye için kritik öneme sahip olduğu düşünülen 2006 yılı İlerleme Raporunun açıklanma tarihi yaklaşırken, Türkiye'nin gerçekleştirilmesi gereken reform sürecinde gözlemlenen ağırlık kuşkusuz bu açıklamanın tonuna katkıda bulunmuştur düşüncesindeyiz. Ancak böylesi bir döneme denk gelen açıklamada bize göre Barosso'nun asıl kastetmek istediği, AB'nin öncelikle önünde duran sorunları çözmesi gereğidir. Ardından yeni

---

⁷ İngiltere'nin 1984 yılından bu yana birlik fonlarına çok katkı yapıp, az teşvik alması sorunun kaynağını oluşturuyor. İngiltere'de tarım çok yaygın olmadığı için AB bütçesinden az teşvik alıyor halbuki Fransız çiftçiler bütçeden önemli miktarlarda teşvik sağlıyor.

⁸ 3 Ekim 2005 tarihli *Müzakere Çerçeve Belgesi*'nin 13.maddesinde;

Türkiye'nin katılımının mali veçheleri, ilgili Mali Çerçeve kapsamında ele alınmalıdır. Bunun sonucu olarak, Türkiye'nin katılımı önemli mali sonuçlar yaratabileceğinden, müzakereler, bu konuda gerek duyulabilecek mali reformlarla birlikte ancak 2014 yılından sonraki dönemi kapsayan Mali Çerçevenin oluşturulmasından sonra tamamlanabilecektir. Yapılacak düzenlemeler, mali yüklerin tüm üye devletler arasında adil biçimde paylaşılmasını temin etmelidir.

bir ivme ile kurumsal ve finansal yapısı netlik kazanmış bir genişleme sürecini başlatılabilir.

Bu açıklama; Hırvatistan ve Türkiye'nin aleyhine yapılmış bir açıklama olarak ele alınsa bile, AB bütçesi açısından ortaya çıkan kısıtlar nedeniyle Türkiye'nin 2014 yılından önce Birliğe üye olmasının fiilen mümkün olamayacağını göz önünde bulundurmak daha gerçekçi bir yaklaşım olacaktır. Ayrıca, önümüzdeki 8 yıllık zaman diliminde, dinamik yapısı nedeniyle uluslararası ortamda ve AB'nin içinde bulunduğu derinleşme sürecinde nelerin değişeceğini de kestirmek şimdiden mümkün değildir. Dolayısıyla henüz üyelik konusunun görüşülmesine zaman varken yapılan açıklamaları aleyhimize sözler olarak üzerimize almamız ve bu sözleri abartarak kamuoyuna sunmamız Türkiye'deki AB desteğini düşürmekle kalmayıp, reform sürecinde gereksiz yere vakit kayıplarına neden olacaktır.

Bu sözlerin aleyhimize olduğunu söylemek yukarıda da belirtilen teknik açıklamalar kapsamında güçtür, zira Birliğin derinleşme sürecini gerçekleştirmeden ve gerekli kurumsal düzenlemeleri yapmadan Türkiye gibi büyük bir ülkeyi bünyesine katması (hazmetmesi) mümkün olmayacaktır. Birlik bir şekilde bu süreci tamamlayacaktır, Türkiye'nin bu süreçte yapması gereken üyelik hedefi doğrultusunda üzerine düşen reformları gerçekleştirmek ve kendini üyeliğe hazırlamaktır.

Son dönemde AB tarafından Türkiye için dile getirilen eleştirilerin büyük bir bölümünü siyasi kriterler alanında Türkiye'den beklentilerin tam anlamıyla yerine getirilmemiş olmasına ve Kıbrıs ile ilgili beklentilere bağlamak mümkündür. 3 Ekim yıldönümü nedeniyle Türkiye'de bulunan Genişlemeden Sorumlu Komiser Olli Rehn'in son açıklamalar da bu sertleşmenin bir ifadesi olarak algılanabilir.

Özetle;

1. Türkiye, AB ile tam üyelik hedefli müzakere sürecine girmiştir ve her ikisi de bu konudaki yasal süreçlerini çalıştırmaktadırlar.
2. Türkiye bu sürecin 2014 yılından önce sonuçlanmayacağını bilmektedir ve her türlü yasal ve idari altyapısını bu takvim içerisinde hazır hale getirme durumundadır.
3. AB'nin de kurumları, bütçesi ve karar süreçlerinde yapacağı değişikliklerle Türkiye gibi dev bir ülkeyi hazmetmek için gerekli değişimi geçirme yönünde önemli adım atması gerekecektir
4. Ancak unutulmamalıdır ki AB'nin geleceği ile ilgili karar verenlerin tek sorunu bu değildir ve iktidarda kalabilmek için kamuoyu desteğini sürekli korumak zorundadırlar. Keza Türkiye'nin öngörülen giriş tarihinin 10 yılı bulacak olması nedeniyle günlük siyaset sahnesinde Türkiye ile ilgili açıklamalarında daha az dikkatli olmakta sakınca görmeyebileceklerdir.
5. Bu reel politik kaygılar Türk politikacıları için de geçerli olacak ve onların açıklamalarını da yönlendirebilecektir. Bunun örneklerini önümüzdeki seçim döneminde görmek kimseyi şaşırtmamalıdır.

6. Bu türden konuşmalar açıklamalar önümüzdeki dönemde hedeften sapmaya yol açmamalıdır. Siyaset kendi yörüngesinde süreci şekillendirme çabası içindedir. Bu aşamada sorumluluk teknik çalışmaları üstlenen kurumların ve bu konuda çaba gösteren sivil toplum örgütlerindedir.